Cultura română la graniţa dintre Germania şi Elveţia: de la Constanţa la Konstanz

Magdalena LECA
Antonia OLARU

Într-un cadru de basm, pe malul lacului Bodensee în care se reflectă *Materhornul* Alpilor Elveţieni, la graniţa dintre Germania şi Elveţia se află oraşul Konstanz, devenit în ultima vreme un nume familiar societăţii academice ieşene. Pe străzile lui, în magazine şi în autobuze se aude acum destul de des vorbindu-se limba română. Sunt studenţii, doctoranzii şi profesorii români aflaţi la studii, cercetare sau profesori invitaţi. Comunitatea de studenţi români a crescut continuu din 1994, când s-a semnat parteneriatul, foarte fructuos dealtfel, dintre cele două universităţi, „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi şi cea din Konstanz, şi este acum cea mai numeroasă, ajungând la un procent de 10% din numărul studenţilor străini. Există însă şi destui români care, după ce şi-au definitivat studiile, au rămas acolo întărind comunitatea deja existentă, în jur de 250 de cetăţeni. Sigur că pe lângă aceştia există şi români cu cetăţenie germană, dar numărul acestora nu este foarte mare şi nu există nici o evidenţă exactă în registrele de evidenţă a populaţiei din Konstanz.

La un moment dat, pe 4 noiembrie 1999, un nucleu de universitari germani şi români, cărora li s-au alăturat şi inimoşi din afara universităţilor, au fondat o societate nonprofit „*Deutsch-Rumänische Gesellschaft Bodensee*" ca mijloc de colaborare româno-germană şi nu numai. *Bodensee* (lacul Constanz), din denumirea societăţii, semnifică deschiderea acesteia şi către cei interesaţi, aflaţi în imediata vecinătate, din Austria şi Elveţia.

Jocul de cuvinte din titlu, deseori generator de confuzii prin anii '90, îi aparţine de fapt lui Roy Wiehn, profesor la Universitatea Konstanz, şi unul din fondatorii DRG, şi ar putea fi interpretat ca un simbol al apropierii dintre cele două ţări.

Scopul înfiinţării acestei societăţi a fost în primul rând sprijinirea românilor aflaţi la studii în Konstanz şi dezvoltarea colaborării bilaterale şi în afara cadrului universitar. S-au încercat contacte şi întâlniri între Camerele de Comerţ ale celor două oraşe, Konstanz şi Iaşi, dar n-au funcţionat atunci din cauza unor neînţelegeri cu partea română şi totul a rămas „o amintire".

După un demaraj optimist cu acţiuni la care a participat şi lume din oraş, activităţi culturale, precum cea care l-a avut ca protagonist principal pe Ion Caramitru, pe atunci ministrul culturii, împreună cu o trupă de actori şi muzicieni renumiţi, au prezentat un program intitulat „Trecut-au anii" dedicat lui M. Eminescu, s-au organizat seri de muzică şi poezie bilingve sau trilingve (română, germană şi engleză), mese rotunde, degustări de mâncăruri româneşti etc., a urmat o perioadă destul de tensionată la vârful societăţii, datorată şi instabilităţii locative şi profesionale a unor membri din conducere, dar şi „mâncătoriei" autohtone, astfel încât între 2001-2004 societatea abia dacă mai respira.

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)



Începând din 2004 societatea prinde din nou viață, o dată cu alegerea ca președintă a societății germano-române a germanistei Antonia Olaru, fostă studentă la „Cuza" și bursieră la Konstanz, stabilită prin căsătorie pe malul lacului. Din acest moment acțiunile societății au drept scop atragerea unui public cât mai larg, și de dincolo de universitate, și conștientizarea acestuia de prezența pozitivă a românilor în zonă, prin manifestări bilingve, pentru că, precum și în alte zone ale Europei, românii ori nu există, nu se fac simțiți, ori sunt percepuți negativ. În Konstanz, un oraș destul de mic, cam 80.000 locuitori, România este puțin prezentă dincolo de mediul universitar unde „Săptămâna interculturală germano-română" se desfășoară anual la început de octombrie și este deja o tradiție.

În statutul societății un obiectiv primordial este acela de a face un lobby pentru România prin manifestări care au ca scop informarea și sensibilizarea publicului german cu privire la cultura și viața culturală română, la situația socio-politică și economică, având ferma convingere că evoluția României n-ar trebui și n-ar avea voie sa fie privită cu indiferență de cetățenii unei țări de care ne leagă un parteneriat îndelungat și care se numără printre investitorii noștri economici cei mai importanți. Totodată se urmărește deschiderea societății și către activități științifice, în colaborare cu alte universități românești din Brașov sau Timișoara, sprijinirea programelor de schimburi de studenți și cercetători, iar manifestările dedicate studenților și cercetătorilor români aflați în Konstanz tind să devină o constantă în programul societății.

Începând cu 2005 se diversifică programele iar între 3-9 iunie se organizează primele *Deusch-Rumänische Kulturtage am Bodensee 2005* (Zile culturale germano-române la Bodensee) având ca parteneri, alături de Universitatea Konstanz, pe Volkshochschule Konstanz (Școala Populară Konstanz) și Kulturzentrum Konstanz (Centrul Cultural Konstanz).

Dacă inițial, prin organizarea acestor zile culturale, s-a vrut în primul rând prezentarea vieții culturale a românilor din Konstanz și atragerea celor interesați în jurul societății, s-a ajuns în final la un program mamut, cu 17 manifestări în 6 zile și 800 de participanți.

Programul debutează cu vernisajul a trei pictori contemporani români cu domiciliul în această zonă a Germaniei: Maria Magdalena Fülöp, Maria-Marioara Piziali și Olimpiu Orza, care expun 30 de lucrări, foarte diferite atât din punctul de vedere al temelor, al stilului, dar și a tehnicii de realizare. Maria Magdalena Fülöp are ca temă centrală a creațiilor ei omul al cărui corp este „cel mai frumos și misterios lucru pe care l-a creeat Dumnezeu". Folosind cretă și tuș sau tehnici de imprimare, artista redă

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)

corpurile umane, stând, şezând sau întinse, în forma lor cea mai pură, cu o predominantă expresivă, accentuând mai puţin esteticul, în tonuri dominante de albastru, verde şi brun. Pictura lui Olimpiu Orza, prin utilizarea culorilor luminoase şi discrete este diametral opusă. Sub genericul „Obârşia" se regăsesc picturi în ulei care înfăţişează sate româneşti înconjurate de dealuri şi peisaje deosebit de pitoreşti. Şi Maria-Marioara Piziali recurge la motive din natură, doar că de această dată culorile sunt mai saturate, iar tehnica utilizată accentuează sentimentul de vivacitate. Expoziţia celor trei pictori români oferă o imagine semnificativă asupa artei contemporane române, este de părere Silke Böttcher, cea care semnează articolul *Rumänien ist nicht gleich Dracula* (România nu este totuna/egal cu Dracula).[1] În ziua următoare are loc un adevărat maraton de manifestări, începând cu standul românesc din Münsterplatz, cu specialităţi culinare româneşti, o expoziţie cu vânzare de artă populară urmată de o demonstraţie pe viu de ţesătorie naţională, poveşti româneşti cu prinţi şi zmei, lecturate în limba germană, o expoziţie complexă de artă populară, un concert de cântece bisericeşti şi populare româneşti în interpretarea corului bisericii române ortodoxe „Sfântul duh" din Konstanz şi se încheie cu o seară de cântece şi poezie susţinută de poeta şi juralista Lucia Olaru Nenati.

Tot în cadrul programelor artistice se înscrie şi concertul de muzică clasică şi foclorică românească susţinut de membrii filarmonicii din Konstanz şi de muzicieni din împrejurimi.

Nu lipsesc, bineînţeles, manifestările cu caracter ştiinţific: prelegerea lui Peter Andree *Ein kleiner Exkurs in die kurze aber bewegte Geschichte des rumänischen Königshauses* (*Un mic excurs în istoria scurtă dar zbuciumată a Casei Regale din România*) sau *Das Rumänische unter den romanischen Sprachen* (*Româna între limbile romanice*) a Aureliei Merlan.

Prin toate manifestările propuse în oraş se doreşte familiarizarea publicului german atât cu tradiţiile româneşti, cât şi cu specificul culturii româneşti şi cu tendinţele contemporane ale acesteia.

Presa, vizitatorii şi participanţii au fost la unison: „Zilele culturale germano-române la Bodensee s-au bucurat de un succes uriaş". Ecoul acestei manifestări de amploare se vede în presa germană unde apar nouă articole, toate la superlativ, din care amintim: *Eine vielfältige Kulturregion in Südosteuropa (2.06.2005), Rumänien ist nicht gleich Dracula (6.06.2005), Schwermut und Schönheit (8.06.2005), Volkskunst und Sonntagslied (11.06.2006),* în interviurile pe care le acordă Antonia Olaru posturilor Radio Seefunk, Radio România Internaţional şi Radio România Cultural, dar şi în presa română.

Articolul semnat de Silke Böttcher reia afirmaţia pe care o face Lothar Stetz în cuvântul de deschidere a Zilelor Culturale precum că germanii au o imagine deficitară privind România, iar interesul mediatic pentru această ţară este destul de scăzut în această parte a Germaniei. Asocierile pe care le fac germanii cu ţara de la curbura Carpaţilor ţin de patru aspecte: romanul lui Bram Stokers „Dracula", saşii din Transilvania, valul de emigranţi de la începutul anilor '90 şi starea catrastofală a caselor de copii orfani din perioada de după Revoluţia din 1989[2].

[1] Apărut în „ Südkurier", 06.06.2005.
[2] Citat din articolul *Rumänien ist nicht gleich Dracula*, „Südkurier", 06.06.2005.

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)

Gama manifestărillor organizate de DRG Bodensee devine pe an ce trece mai bogată şi de interes tot mai larg. Există o preocupare permanentă de a oferi publicului german o imagine corectă asupra României şi de a demonta clişeele deja clasice cu orfelinatele şi copiii străzii, cu coloniile de muncitori care vor invada vestul după aderarea noastră la UE. Ne gândim la prezentarea făcută de Dominic Fritz (4.11.2005) *Rumäniens vergessene Kinder – damals und heute* (*Copiii uitaţi ai României – atunci şi acum*) rezultatul muncii de mai bine de doi ani cu copii ai străzii şi orfani din Timişoara. Cercetătorul analizează cu mult spirit critic imaginea pe care o are România în lume în acestă privinţă şi în ce măsură ea mai este autenică. Filmul documentar *Das Land, in dem ich geboren bin* (*Ţara în care m-am născut*) de Marc Becker şi Hansi Breier (27.06.2006), născut în România, prezintă cu multă sensibilitate dar şi cu obiectivitate oameni cu o puternică identitate naţională şi face ţării natale un portret amplu din diferite unghiuri.

Mesele rotunde au adesea personalităţi recunoscute, iar problemele abordate sunt mereu de maximă importanţă atât pentru românii de acolo, cât şi pentru cei de aici: *Rumäniens Weg nach Euro*pa (*Drumul României spre Europa*) (25.10.2004) , referent Thomas Wagner, jurnalist şi colaborator al Radioului German, *Rumänien ante portas – Überlegungen zum Neuling aus dem Osten* (*România ante portas –gânduri pentru noul venit din Est*) (3.05.2006), de Dominic Fritz, student la ştiinţe politice şi administrative la universitatea Konstanz şi care a lucrat 2 ani la Caritas România – o radiografie a României înainte de aderare cu zetrea pozitivă şi negativă pe care o va aduce, cu perspectivele şi pericolele care o pândesc şi încercarea de a descoperi de ce are România o imagine atât de proastă în vest.

Masă rotundă cu participarea ambasadorului Dr. Emil Brix, şeful departamentului de politică culturală din Ministerul de Externe, a expertului în România Dr. Matthias Buth, Secretar de Stat pentru cultură şi media la Bonn, Jochen Kelter, eseist şi narator, secretar general al Uniunii scriitorilor elveţieni „Gruppe Olten" şi preşedintele Federaţiei Uniunii Scriitrilor Europeni, Dr. Ernst Mühlemann, fost consilier naţional în Parlamentul elveţian şi membru al Parlamentului European, Dr. Adam Zielinski, romancier şi poet austriac, îl are ca moderator pe Robert Schwarz, şeful departamentului românesc al postului Deutsche Welle (14.10.2006).

Mehr als die Walahei und Dracula – Rumäniens Weg in die EU (*Mai mult decât Valahia drumul României spre UE*) (28.06.2007) talk show cu fostul ambasador al Germaniei la Bucureşti între anii 2003-2006.

Bine reprezentate sunt şi serile de lectură şi poezie unde se citeşte din autori germani cu traducere în română, de exemplu texte din Angela Kreuz şi Dieter Lohr (27.80.2005) sau literatura română a diasporei din anii '90, precum Aglaja Veterani *Warum das Kind in Polenta kocht* (*De ce fierbe copilul în mămăligă*) (9.10.2005), corespondenţă literară germano-română de Max L. Blecher, născut în Botoşani 1909, Nicolaus Sombart, fiul renumitului sociolog Werner Sombart şi al unei nobile române, Eginald Schlattner, preot şi scriitor din Ardeal, seri de poveşti şi basme pentru copii.

Expoziţii de pictură ale Mariei Fülöp (3.05.2006), de fotografii ale sociologului, prozatorului şi fotografului Armin Pongs (19.10.2006)[3] care din 1992 a vizitat foarte des România redând în fotografii şi povestiri experienţele şi impresiile trăite, ale Ursulei

[3] În anii 2003-2005 a predat jurnalistică şi germanistică la Universitatea din Cluj.

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)

Dreher, vin să completeze în culori o imagine a României care se vrea tot mai aproape de Konstanz.

Manifestări religioase precum vizita mitropolitului Serafim (5.11 2003), serile de colinde organizate în preajma fiecărui Crăciun întregesc paleta de manifestări cu specific românesc.

Săptămâna filmului românesc desfăşurată în perioada 4-8 iunie 2007 are în program *Filantropica*, *Cum mi-am petrecut sfârţitul lumii*, *Moartea domnului Lăzărescu* şi *Balanţa*.

Răsfoind presa germană locală a ultimilor ani, se constată că cel mai mare ecou l-au avut manifestările dedicate Zilelor Culturale germano-române din 2005 printre care: „*Rumänien liegt am Bodensee*" (România se află la Bodensee) sau „*Rumänien ist nicht gleich Dracula*" (România nu înseamnă Dracula" (6.06.205).

În ziarul regional *Südkurier*, unde am găsit 9 articole refeitoare la România, relevant ni s-a părut articolul referitor la Armin Pongs şi expoziţia sa de fotografii, intitulat *Rumänien hat viele Gesichter* (*România are multe feţe*) din 21.10.2006.

Apărut cu ocazia expoziţiei de fotografii vernisată la Kulturzentrum din Konstanz care aduce în prim plan preocupările artistului de a prezenta o Românie văzută cu alţi ochi, Armin Pongs îşi ia auditoriul în călătorie cu ajutorul diapozitivelor şi face o informare asupra evoluţiei istorice, politice, economice şi culturale a ţării noastre, concluzionând că „ţara se dezvoltă enorm". Plecând de la cele şapte mânăstiri din nordul Moldovei cu impresionantele picturi, cu peisajele idilice, ajunge la oraşele industrializate în care încep să prindă contur măsurile de protecţie a mediului, solicitate în vederea aderării la UE. În centrul Arcului Carpatic se află Transilvania cu locuinţele ei tradiţionale lucind în albastru dintre dealuri. În multe fotografii se regăsesc oameni de la ţară, pe care i-a întâlnit în drumeţiile sale pe bicicletă, impresionat fiind şi de liniştea şi tihna peisajelor rurale.

Sigur că lista acţiunilor organizate de DRG în cei opt ani de la înfiinţare este mult mai lungă, dar am încercat, prin această trecere în revistă, să exemplificăm diversitatea acestor lăudabile întreprinderi.

Societatea Germano-Română Bodensee este, după cum s-a putut constata, prin manifestările pe care le organizează, „sufletul" comunităţii româneşti din acel colţ al Germaniei. Ea numără în prezent 40 de membri plătitori şi aproape 200 de simpatizanţi dar are un nucleu de oameni devotaţi, germani şi români, (Prof. Dr. Przybilski, Ursula Dreher, Dr. Norina Procopan, Dr. Lucia Olaru Nenati, Sonia Tudose, Anda Lohan, Mihaela Homana şi alţii) care depun toate eforturile pentru a face cunoscută adevărata faţă a României şi a câştiga tot mai mulţi simpatizanţi.

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)

Die Rumänische Kultur an der Grenze zwischen Deutschland und der Schweiz: von Constanța nach Konstanz

Inmitten einer wunderbaren und bezaubernden Landschaft, in Konstanz am Bodensee, wird 1999 eine Deutsch-Rumänische Gesellschaft gegründet zugunsten der rumänischen Minderheit und nicht nur. Ein primäres Ziel ist das Interesse und Verständnis der Bürger beider Länder für das jeweils andere zu verbessern. Vorrangig ist, die deutsche Öffentlichkeit über die Kultur und das Kulturleben Rumäniens zu informieren, da diese, von Ausnahmen abgesehen, in der Bundesrepublik weitgehend unbekannt zu sein scheinen. Diese Ziele werden durch zahlreiche kulturelle Veranstaltungen erreicht wie: Ausstelungen rumänischer und deutscher Künstler, Autorenlesungen für Erwachsene und Kinder, Konzerte, Theateraufführungen, Filmabende, Bildungsveranstaltungen, informative Vorträge, Workshops, Seminare, Exkursionen, Austauschprogramme, Projekte und Zusammenarbeit mit aneren Vereinen in Deutschland und im Ausland, Öffentlichkeitsarbeit.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
România
Universitatea din Konstanz
Germania

BDD-V2508 © 2007 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:17 UTC)